

УДК: 81-116.2

ПРОСЯНИК Оксана Петрівна,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
педагогіки та іноземної філології Харківського
національного економічного університету
імені Семена Кузнеця
e-mail: oxppros@gmail.com

СПІВВІДНОШЕННЯ МОВИ Й МОВЛЕННЯ (КОНЦЕПТУАЛЬНІ ДИСКУСІЇ)

*Зазвичай розуміння термінів *langue* і *parole* базується на їх інтерпретації видавцями «Курсу загальної лінгвістики» Ш. Баллі і А. Сеше, які як основну онтологічну рису мови називали соціальність на противагу індивідуальності мовлення. Крім того, за мовою закріпилася дефініція як іманентної суспільної системи знаків, а за мовленням – як індивідуального акту волі. У 1996 році були знайдені матеріали, написані рукою швейцарського вченого. У рукописній спадщині Фердинанда де Соссюра поряд з загальним об'єктом мовознавства – *langage* – вирізняє ще три його структурні функції – *langue*, *parole* і *discours* (*le discursif*), з яких перша стосується потенціального аспекту мовної діяльності, а дві інші – її актуально-процесуального аспекту. Учений багаторазово підкреслював, що мова існує лише завдяки мовленню (виникає і розвивається в процесі мовленнєвої інтеракції) і лише для мовлення (потрібна як інструмент творення такої інтеракції). У той же час мовлення може існувати лише завдяки знаковим відношенням і граматичним правилам мови. За Соссюром, розрив між ними неможливий хоча б тому, що вони є лише суміжними функціональними аспектами мовної діяльності.*

Ключові слова: концепція, система, статичний, процесуальний, соціальний, індивідуальний.

Постановка проблеми Загальним місцем соссюрівської концепції, визнанням практично усіма дослідниками його творчості, є вирішення у рамках мовної діяльності двох принципово відмінних функціональних семіологічних структур – інваріантної системи засобів означення (яку Фердинанд де Соссюр стабільно називає *langue* – мова) і актуального семіологічного процесу суспільної інтеракції на основі мови (*discours*), у ході якого мовці реалізують свої семіотично-комунікативні потреби як акти висловлювання (*parole*). На жаль, упорядники «Курсу загальної лінгвістики» не помітили цієї концептуально-термінологічної специфіки і нівелювали її, спрощуючи цілісний процес соціальної інтеракції до поодиноких волітивних актів окремих мовців. Отже, у класичній версії «Курсу загальної лінгвістики» поняття *discours* взагалі не з'являється, а сам термін *discours* використовується 9 разів: або в складі загальноприйнятого лінгвістичного кліше *partie du discours* 'частина мови' (4 рази), або як повний синонім *parole* (2 рази) або як 'ораторська мова' (2 рази), і лише двічі цей термін використаний в близькому до соссюрівського сенсі: *Sans doute les sujets parlants ne connaissent pas ces difficultés; tout ce qui est significatif à un degré quelconque leur apparaît comme un élément concret, et ils le distinguent infaillement dans le discours* [1, с. 148], *On comprend des lors le jeu de ce double système dans le discours* [1, с. 179].

Чітко видно, що Соссюр говорить про мовлення як про двосторонню комунікацію й регулярну діяльність, а не як про окреме висловлювання. Не дивно, що ані російські, ані українські перекладачі не врахували цієї специфіки, оскільки в них обидва терміни – *discours* і *parole* перекладаються ідентично: як *речь / мовлення*. Показово, що термін *discours* навіть не потрапив в предметні покажчики – ні в оригіналі, ні в перекладі. Але відмінності між *discours* і *parole* ми розглянемо трохи пізніше.

Мета статті. Викладений матеріал дослідження покликаний продемонструвати розуміння Соссюром мови й мовлення.

Найважливішим є те, що з формально-онтологічної точки зору сутність *discours* і *parole* ідентична – це процесуальні функції, актуальні лінгвосеміотичні феноменальні

акти. Тому розрізнення між ними, хоча й є теоретично надзвичайно важливим, принципово не змінює суті розрізнення між ними і мовою як інваріантною системою семіотичної інформації. І саме це розрізнення є ключовим у концепції швейцарського мовознавця. Тому до курйозних варто зарахувати інтерпретації соссюрівської пари «мова – мовлення» як простої синонімії: «Самі терміни *мова* і *мовлення* є абсолютними синонімами, котрі своїм змістом визначають той самий об'єкт – комунікативну систему знаків» [2, с. 53].

Трапляються також змішування обох об'єктів і перенесення характеристик одного на другий, що також засвідчує про розуміння мови й мовлення як рівноправних сторін чи частин мовної діяльності. Одним із найчастіших таких змішувань є приписування мові усного чи писемного характеру, тобто характеристик типово мовленнєвих: «Більшість лінгвістів виходить з положення про генетичну первісність (примарність) **усної мови** і в зв'язку з цим вважає, що **письмова мова** є вторинною (sekundar) і неповною в порівнянні з усною. Ф. де Соссюр, виходячи з вказаної тези, формулює завдання лінгвістики так: «Коли йдеться про живу мову, єдино раціональний метод полягає в тому, аби: а) встановити систему звуків, яка постає з безпосереднього спостереження; б) порівняти її з системою знаків, призначених для зображення звуків (нехай і неточного)». З того факту, що ми пізнаємо рідну мову спочатку в усній, а лише потім у письмовій формі, зовсім не виникає, що **письмова мова** є вторинна й „неповна”» [3, с. 90]. По-перше, згідно з концепцією Соссюра, усною чи письмовою може бути не мова, а актуальна форма семіологічного виразу, тобто усне висловлювання (промовляння) або письмовий текст. По-друге, первинність усного мовлення виникає не тільки з того факту, що «ми пізнаємо рідну мову спочатку в усній, а лише потім у письмовій формі», але й з того, що всі мови спочатку використовувались в усному мовленні (і навіть більшість нині існуючих на світі мов не має писемної форми комунікації). Це абсолютно достатні аргументи не лише на користь первинності усного мовлення, але й на користь його онтологічної повноти. Письмо завжди є додатком до натуральної комунікації, натомість усне мовлення є облігаторною формою мовної комунікації. Тому не дивно, що в концепції Соссюра немає поняття усного чи письмового мовлення, бо мовлення (як обов'язковий аспект мовної діяльності) завжди має акустично-артикуляційний характер. Усі інші форми є або допоміжними технічними засобами, або заміниками у разі розладу властивого мовлення. Виразне розрізнення мовлення і письма у Соссюра – це принципова позиція.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Абсолютна більшість мовознавців приймає соссюрівський дуалізм мовної діяльності за дане. Проте далеко не однаково вони інтерпретують відношення між цими об'єктами. Ключовим моментом стосунку між мовою й мовленням у соссюрівському розумінні є функціональний стосунок між стабільною інформаційною системою й її використанням у суспільній інтеракції. У радянській мовознавчій традиції під впливом пануючої ідеології цей функціональний зв'язок був переосмислений у т. зв «діалектичну єдність».

Так, Ф. П. Філін пише: «Соссюрівська антиномія *langue – parole*, з протиставленням обох членів, як відірваних одна від одної протилежностей, становить собою зачароване коло. Насправді ж ці протилежності становлять діалектичну єдність» [4, с. 42]. Підтримує цю ідею й М. Кондрашов: «Відзначені Соссюром відмінності мови і мовлення дійсно існують, але вони не дають підстав їх абсолютизувати, оскільки ці два аспекти мовної діяльності у кожному окремому випадку становлять неподільну діалектичну єдність, жоден з них не можна собі уявити незалежно один від одного, обидва вони взаємно зумовлені, оскільки „мова” – це загальне, а „мовлення” – часткове, особливе»¹ [5, с. 112].

¹ проблемність тези Кондрашова полягає у тому, що він переформулював відому тріаду «загальне – одиничне – особливе» у діаду, що суперечить діалектичній логіці.

Гегелівська діалектична єдність закладає протиставлення двох об'єктів як тези і антитези, що, у свою чергу, передбачає, що вони принципово однорідні і можуть мислитися як тотожні й протилежні одночасно. Проте, за Соссюром, мова й мовлення далеко не тотожні і навіть не подібні. Вони суміжні, як субстанційний об'єкт і об'єкт процесуальний. Не можна їх трактувати також у категоріях сутності і явища чи загального і індивідуального, адже для цього вони також мають становити собою сутнісну тотожність, просто одне (явне) є проявом другого (прихованого). Мова, що виявляється у формі мовлення, повинна бути або трансцендентною суттю мовлення (тобто бути певного роду духом), або ж міститися в самому мовленні, а не у свідомості людини (як це передбачав вчений). Ідеї «мовлення – це форма існування мови» або «мовлення – це мова у своєму дієвому прояві» були й залишаються чи не найпоширенішими в мовознавстві: «Ці ж труднощі у визначенні правильного співвідношення часткового і загального виявились неподоланими і для Ф де Соссюра, котрий протиставляв мову як систему лінгвістичних знаків індивідуальному мовленню, у якому реалізується ця система» [6, с. 60] «[...] живе мовлення є формою існування і розвитку мови» [5, с. 111], «мовлення – натуральна форма існування мови» [7, с. 104], «Допускається можливість співвіднести з цим об'єктом окремих мовленнєвий акт і виникаючу внаслідок цього сполучення знаків (синтагму), вважати мовлення реалізацією мови» [8, с. 147], «Ф. де Соссюр, котрий вперше чітко розмежував дані явища, соціальною вважав лише мову як систему; у мовленні ж він вбачав індивідуальний прояв мови як соціального явища» [9, с. 493] (у цьому випадку до ідеї феноменально-ноуменальної діалектичної єдності додається представлення індивідуального як прояву соціального; крім того тут допущена чисто логічна помилка, адже з логічної точки зору не може бути «прояву явища»).

Саме через таке, гегельянське чи марксистське розуміння мови й мовлення виник один з найчастотніших і найстійкіших закидів на адресу Соссюра – ідея відриву мови від мовлення. Соссюр багаторазово підкреслював, що мова існує лише завдяки мовленню (виникає і розвивається в процесі мовленнєвої інтеракції) і лише для мовлення (потрібна як інструмент творення такої інтеракції). У той же час мовлення може існувати лише завдяки знаковим відношенням і граматичним правилам мови. Розрив між ними неможливий хоча б тому, що вони є лише суміжними функціональними аспектами мовної діяльності. Тим не менше теза про «відрив мови від мовлення» (завдяки інтерпретації Сеше й Баллі) стала загальноновизнаною і повторюється майже в кожному підручнику й словнику.

Ще одним популярним способом інтерпретації відношення мови й мовлення є похідна від аристотелізму ідея представлення відношень мови й мовлення як потенції і акту: «в працях тих послідовників де Соссюра, котрі пішли по лінії найбільш глибокого дослідження діалектики „мови“ і „мовлення“ як „потенційного“ і „актуалізованого“» [10, с. 8].

Це розуміння може бути прийнятне лише частково, якщо за узагальнюючу їхню сутність буде взято мовну діяльність (мовний досвід) людини. Абсолютно неправомірно вбачати між потенцією мови й актами мовлення простий стосунок потенційного ноумену й актуального феномену. Таке розуміння викидає з семіологічного відношення головну складову – усупільнену людську особистість. У Соссюра їхнє відношення більш складне: мова як модельне знання і вміння людини функціонально пов'язане з її використанням при творенні й відтворенні мовлення.

Проблема співвідношення мови й мовлення не могла розглядатись відокремлено від традиційного чинника соціальності (мови) й індивідуальності (мовлення). Дуже часто закиди про «розрив» поєднуються з закидами в розведенні мови й мовлення за цією ознакою або й базуються на таких закидах. Так Ф. М. Березін у своєму відомому підручнику пише: «Заслугою де Соссюра є визначення внутрішніх протиріччя у мовленнєвих процесах. Але виявивши ці протиріччя, він не помітив органічного зв'язку між ними. Його протиставлення мови як соціального продукту мовленню як

індивідуальному факту невірне. Мова є засобом спілкування між людьми, цим визначається її соціальний характер. Розвиток мови зумовлений розвитком того суспільства, потреби котрого вона обслуговує. Відтворення мови багатьма людьми не може бути однорідне: виникають різного роду індивідуальні відхилення, які, більше стосуються лексики, ніж граматики і фонетики, не змінюють соціального характеру мови. Але й індивідуальне мовлення не може існувати ізольовано від мови. Якщо б у мовленні не було нічого соціального, воно б не могло служити засобом засвоєння мови» [11, с. 185]. Проблема індивідуального і соціального чинника в мові була розглянута вище. Тому зосередимось лише на проблемі соціальності мовлення. Що мав на увазі Соссюр, приписуючи мовленню волітивний (а отже індивідуальний) статус, підкреслюючи при цьому соціальність мовної системи? Йшлося про каузальний чинник. Питання, на яке відповідав Соссюр, мало звучати: як виникає мова, а як виникає мовлення. Звісно мовлення як процес комунікативного вираження інтенції (семіотизації мислення) аж ніяк не може бути продуктом соціальним. Для цього мав би існувати збірний суб'єкт (колективний мозок) зі спільним колективним знанням і спільною, колективною волею. А в таку метафізичну істоту Соссюр не вірив. Тут важливо не плутати категорії причини з категорією цілі. Мовлення виникає тому, що мовець згідно з правилами мови й на основі мовних знаків волітивно виконав мовленнєвий акт, але зробив він це для того, щоб виразити інтенцію й установити комунікативний зв'язок з адресатом. Натомість мова як конвенція, як соціальна частина індивідуального досвіду може виникнути лише внаслідок суспільної інтеракції. Окремій людині мова не потрібна. Крім того, за Соссюром, суто індивідуальним актом волі є не *discours* (властиво мовленнєва інтеракція), а саме *parole* – одноразовий акт висловлювання. Мова – це не окреме слово, і навіть не набір слів чи відтворених фраз, а цілісна система формальних принципів («граматична система», як її називав Соссюр), виникнення якої в нормальних («натуральних») умовах може бути наслідком інтеракції не одного покоління її носіїв.

Що ж стосується чинника телеологічного, тобто цілеспрямованості мовлення, то уся концепція Соссюра однозначно вказує на розуміння ним мовлення (особливо на рівні *discours*) як соціальної інтеракції, у ході якої власне й відбувається творення мови і її еволюція.

Однією з найбільш послідовних прихильниць соссюрівського розуміння відношення мови й мовлення в радянській і пострадянській лінгвістиці була Н. О. Слюсарєва, котра з приводу обговорюваної тут проблеми цілком слушно зауважила: «Підкреслюючи різницю мови і мовлення, Ф. де Соссюр не тільки не заперечував їхнього зв'язку і взаємозалежності, але не раз вказував на це: „ми знаємо мову тільки через мовлення”; „мовлення необхідне для встановлення мови”; „1) у мові немає нічого, що б не увійшло до неї (прямо або посередньо) через мовлення... Навпаки, мовлення можливе лише завдяки такому продукту, як мова, що постачає індивідові елементи для побудови свого мовлення. 2) Колективна свідомість випрацьовує і фіксує цей продукт” (с. 155); „можна і треба розглядати мову, абстрагуючись від мовлення, але неможливо розглядати мовлення, абстрагуючись від мови” (с. 151). Окрім того, де Соссюр іноді використовує обидва терміни без чіткого їхнього розмежування. Це можна прослідкувати й у виданому «Курсі» і, особливо, у невиданих матеріалах, у яких трапляються такі формулювання: мовлення найбільш соціальне, бо воно є «сумою того, що говорять люди» (с. 271), а мова – цілком індивідуальна, бо мова – „це все те, що міститься у мозку індивіда, в певному складі (*le depot*) зрозумілих, використовуваних форм і їх сенсу” (с. 145, 266). Отже, обидві сторони мовної діяльності можуть розглядатися як з соціальної, так і з індивідуальної точки зору: очевидно, сам Соссюр ще не уточнив використання термінології» [12, с. 127]. Як бачимо, Слюсарєва однією з перших у радянській лінгвістиці зауважила міф про протиставлення Соссюром мови й мовлення.

Щоб краще осмислити розуміння Соссюром відмінності між мовою й мовленням, краще всього уважно проаналізувати ті фрагменти його нотаток, де йдеться про подію й

стан. Принципове розрізнення стану й події (*la distinction de l'état et de l'événement*) Соссюр вважає настільки ключовим для мовознавства, що без нього «факти мало пов'язуються один з другим і є малозрозумілими» [13, с. 233]. Стани, на думку вченого, стосуються системи ідіосинхронічних відношень між знаками, а також між знаками й поняттями та між знаками й фонетичними фігурами (інакше кажучи, це й є мовна система як така), натомість події стосуються у першу чергу явищ (фонетичних одиниць) і мають діахронічний характер (тобто це і є мовленнєвий потік, у якому відбувається як використання мови, так і будь-які зміни в ній). Логічним висновком з цієї вимоги є славнозвісне (з «Курсу») розрізнення лінгвістики на лінгвістику мови й мовлення, на яке лише натякав Соссюр у своїх роздумах про послідовне розрізнення станів і подій: *car on peut se demander même si cette distinction, une fois bien reconnue et comprise, permet encore l'unité de la linguistique, n'a pas pour conséquence de nous faire voir dans la langue deux objets entièrement différents, nécessitant deux sciences que je ne qualifierais pas même de parallèles, mais de [ ]*¹ (1, с. 233).

Відмінності між оригіналом і російським перекладом (відсутність слова, перекладеного в російській версії як *отдельными*) виникають з того, що російський переклад було зроблено на основі тексту, виданого в 1972 році в другому томі критичного видання «Курсу» з соссюрівськими купюрами, закресленнями й поправками, а також з поправками і доповненнями Р. Енглера, а матеріал 2002 року був виданий без цих редакційних моментів. Але навіть той фрагмент, що зберігся й був написаний рукою самого Соссюра, засвідчує те, що ці дві лінгвістики – лінгвістика станів і лінгвістика подій – не повинні розглядатися як опозитивні (у чому постійно дорікали й досі дорікають вченому).

Отже, можна частково погодитись з Я. Єремеевим, який зауважив, що «Соссюр запропонував 'з методологічною метою' розрізнити мову й мовлення. Його послідовники перетворили це розрізнення на онтологічну прірву і, залишаючись з різних боків цієї прірви, досі ворогують між собою» [15, с. 48]. Цілком можливо, що будь-яка онтологічна різниця для Єремеева – це прірва, але таке розуміння може бути лише, по-перше, при нерозрізненні онтики й онтології (сутності буття і його форми), а по-друге, при субстанціалістському розумінні онтології. Соссюр вважав мовну діяльність принципово семіологічною, отже зараховував її до розряду інформаційних функцій людського досвіду, що не означає, що з онтологічної точки зору вона повинна бути однорідною. Мова визнавалась ним функцією статичною (*l'état*) – продуктом і моделлю (знаряддям), натомість мовлення – функцією процесуальною, процедурою спілкування і актами волі (*l'événement*). Саме ця різнорідність мовної діяльності викликала в нього думку про неможливість одночасного повноцінного вивчення як стану (системи), так і подій, що вилилось в ідею поділу мовознавства на дві взаємно доповнюючі субдисципліни – лінгвістику мови й лінгвістику мовлення, з чим у висловлюванні Єремеева можна погодитись цілком, це те, що Соссюр не протиставляв мови й мовлення, а зробили це за нього його послідовники. З логічної точки зору неможливо протиставляти суміжні явища (а саме так мислиться ним відношення між мовою й мовленням у межах мовної діяльності), оскільки для протиставлення необхідна подібність. Натомість мова й мовлення як чиста можливість і реальний акт принципово не подібні. Але й онтично невіддільні одне від одного, оскільки одне є дією за допомогою другого. Тому класичний докір Г. Колшанського, що «неправомірне розщеплення комунікації на мову й мовлення створило ілюзію існування двох об'єктів мовознавства – окремо мови й окремо мовлення» [16, с. 57], можна вважати принципово нерозумним, що таке

¹ Рос. переклад: «Тут возникает вопрос, позволяет ли это разграничение, будучи признанным и понятным, сохранять единство лингвистики, не заставляет ли оно нас видеть в языке два совершенно разных объекта, требующих создания двух наук, которые я назвал бы даже не параллельными, а [отдельными]» [14, с.123].

інформаційне (психічне) буття, а що таке його субстанційна чи процесуальна форма. Проблема окремого способу побутування чи існування теоретично може бути застосована до матерії чи інформації, натомість субстанційна чи процесуальна форми інформації не можуть побутувати окремо, що не означає, що людина не може їх вивчати частково відокремлено, звертаючи більше уваги на інформаційну систему (стан) або ж на інформаційні процеси (події).

Висновки Розрізнення між *discours* і *parole* є важливим, але воно є не якісним, а кількісним. *Discours* – це сукупність пов'язаних між собою багатьох *parole*. Розрізнення між ними і *langue* є якісним, і це розрізнення є принциповим: *discours* і *parole* є процесами, а *langue* – це статична система. Аналіз показав, що Ф. де Соссюр чітко дистрибує ключові терміни своєї концепції – *langue*, *discours* і *parole*, не плутає їх і не використовує синонімічно.

Список використаної літератури

1. Saussure F. de. *Cours de linguistique générale* / F. De Saussure. – Paris : Payot, 1997. – 269 p.
2. Волков А. Г. О теоретических основаниях дихотомической гипотезы языка и речи Ф. де Соссюра / А. Г. Волков // Вестник МГУ. Филология, журналистика. – 1964. – № 2. – С. 49–58.
3. Мотш В. К вопросу об отношении между устным и письменным языком / В. Мотш // Вопросы языкознания. – 1963. – № 1. – С. 90–95.
4. Филин Ф. П. К проблеме социальной обусловленности языка / Ф. П. Филин // Вопросы языкознания. – 1966. – № 4. – С. 31–44.
5. Кондрашов Н. А. История лингвистических учений / Н. А. Кондрашов. – М. : Просвещение, 1979. – 224 с.
6. Пиотровский Р. Г. О некоторых стилистических категориях / Р. Г. Пиотровский // Вопросы языкознания. – 1954. – № 1. – С. 55–68.
7. Мыркин В. Я. Некоторые вопросы понятия речи в корреляции : язык – речь / В. Я. Мыркин // Вопросы языкознания. – 1970. – № 1. – С. 102–108.
8. Сусов И. П. История языкознания / И. П. Сусов. – Тверь: ТверГУ, 1999. – 292 с.
9. Немченко В. Н. Введение в языкознание / В. Н. Немченко. – М. : Дрофа, 2008. – 703 с.
10. О некоторых актуальных задачах советского языкознания / Вопросы языкознания. – 1956. – № 4. – С. 3–13.
11. Березин Ф. М. История лингвистических учений / Ф. М. Березин. – М. : Высшая школа, 1975. – 304 с.
12. Слюсарева Н. А. Рец. на : R. Godel. *Les sources manuscrites du «Cours de linguistique generale» de F. De Saussure.* – Geneve – Paris, 1957. 283 стр. («Societe de publications romanes et franc, aises sous la direction de I. Roques», LXI) / Н. А. Слюсарева // Вопросы языкознания. – 1960. – № 2. – С. 126–130.
13. Saussure F. de. *Ecrits de linguistique générale, établis et édités par Simon Bouquet et Rudolf Engler, avec la collaboration d'Antoinette Weil / F. de Saussure.* – Paris : Gallimard, «Bibliothèque des idées», 2002. – 353 p.
14. Соссюр Ф. де. Заметки по общей лингвистике / Вступит. статья и комментарии Н. А. Слюсаревой // Ф. де Соссюр. – М. : Прогресс, 1990. – 274 с.
15. Еремеев Я. Н. К онтологическому и динамическому пониманию языка: 'Философия имени' и диалогическая философия, «Теоретическая и прикладная лингвистика». Выпуск 1. Проблемы философии языка и сопоставительной лингвистики / Я. Н. Еремеев. – Воронеж : Изд-во ВГТУ, 1999. – С. 46–62.
16. Колшанский Г. В. Проблемы коммуникативной лингвистики / Г. В. Колшанский // Вопросы языкознания. – 1979. – № 6. – С. 51–62.

References

1. Saussure, F. de. (1997). *Cours de linguistique generale*. Paris: Payot.
2. Volkov, A. G. (1964). On theoretical basis of dichotomous hypothesis of the language and speech of F. de Saussure. *Vestnik MGU. Philologuija, jurnalistika (Herald of MGU. Philology, journalism)*, 2, 49-58 (in Russ.)
3. Motsh, V. K. (1963). On the issue of interrelation between verbal and written language. *Voprosy yazykoznanija (Issues of Linguistics)*, 1, 90-95 (in Russ.)
4. Filin, F. P. (1966). On the problem of social conditionality of the language. *Voprosy yazykoznanija (Issues of Linguistics)*, 4, 31–44 (in Russ.)
5. Kondrashov, N. A. (1979). *The history of linguistics study*. Moscow: Prosveschenie (in Russ.)
6. Piotrovsky, R. G. (1954). On some stylistics categories. *Voprosy yazykoznanija (Issues of Linguistics)*, 1, 55-68 (in Russ.)
7. Myrkin, V. Y. (1970). On some issues of speech understanding within the correlation: language – speech. *Voprosy yazykoznanija (Issues of Linguistics)*, 1, 102-108 (in Russ.)
8. Susov, (1999). I. P. *The history of linguistics*. Tver: TverGU (in Russ.)
9. Nemchenko, V. N. (2008). *The introduction into linguistics*. Moscow: Drofa (in Russ.)

10. On some topical tasks of soviet linguistics (1956). *Voprosy yazykoznanija (Issues of Linguistics)*, 4, 3-13 (in Russ.)
11. Berezin, F. M. (1975). *History of Linguistic Studies*. Moscow: High school (in Russ.)
12. Slusareva, N. A. (1960). R. Godel. Les sources manuscrites du «Cours de linguistique generale» de F. De Saussure. – Geneve – Paris, 1957. 283 стр. («Societe de publications romanes et franc, aises sous la direction de H. Roques», LXI). *Voprosy yazykoznanija (Issues of Linguistics)*, 2. 126-130. (in Russ.)
13. Saussure, F. de. (2002). *Ecrits de linguistique générale, établis et édités par Simon Bouquet et Rudolf Engler, avec la collaboration d'Antoinette Weil*. Paris: Gallimard, «Bibliothèque des idées».
14. Saussure, F. de (1990). *Notes on general linguistics*. Moscow: Progress (in Russ.)
15. Ereemeev, Y. N. (1999). *To the ontological and dynamic understanding of the language: «Philosophy of the name 'and the dialogic philosophy»*. Voronezh: Publishing house of the Vilnius Gediminas Technical University (in Russ.)
16. Kolshansky, G. V. (1979). Problems of communicative linguistics. *Voprosy yazykoznanija (Issues of Linguistics)*. 6, 51-62. (in Russ.)

PROSIANYK Oksana Petrivna,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of Pedagogical and Foreign Philology
Department of Kharkiv National Economics University of Semen Kuznets
e-mail: oxppros@gmail.com

**CORRELATION OF THE LANGUAGE AND SPEECH
(CONCEPTUAL DISCUSSIONS)**

Abstract. Introduction. *General place of Saussure's concept, which was recognized by almost all specialists, is differentiation within speech activity of two completely different functional semiological structures – invariant system of defiance means (the one called Langue by Ferdinande de Saussure) and actual semiological process of social interaction based on the language (discours), and during this process the language users realize their semiological-communicational needs, which take place during speaking (parole). The editors of "General linguistics course" did not notice these conceptual-terminological specifics and undermined it, bringing the whole process of social interaction down to single volatile acts of individual speakers.*

Purpose. *The presented research material is to demonstrate the understanding of the language and the speech by F. de Saussure.*

Methods. *Textual lexical-semantic analysis has been conducted. Analysis of all the usages of the following terms: langue, discourse and parole in the book "On dual existence of language activity". Also, in reinterpreted generally well-known studies on Saussure's concept.*

Results. *Majority of language specialists accept Saussure's dualism of language activity as given. However they do not interpret the correlation between the both objects the same way. The key point of relationship between the language and the speech (in Saussure's understanding) is the functional relationship between stable informational system and its usage within the social interaction.*

Originality. *The results of the research, presented in the article, are drawn together on the basis of the analysis of new, until then unknown to the scientific world, materials found in 1996 in Geneva in the book called "The Double Essence of Language". New materials have not yet been translated either into the Russian or the Ukrainian languages. During analysis of terms usage of Saussure's scientific concept we relied on French edition of the 2002 monograph.*

Conclusion. *The differentiation between discours and parole is important (even though not the same), but the difference between them is not within the quality but is within the quantity. And it is quite important: discours and parole are the processes, but langue is the static system. The research showed that F. de Saussure clearly distributes the key terms of his concept – langue, discours and parole, out of which the first one concerns the potential aspect of the language activity, and the other two – its actual-process aspect. F. de Saussure does not mix them all, and does not mix them up or uses them as synonyms. The scientist on many occasions stressed out that the language exists only because of the speech (it comes to being and develops during the process of speech interaction) and only exists for speech (is required as an instrument to create such an interaction). At the same time the speech may exist only because of the relationship between the signs and grammatical rules of the language. It is difficult to separate these two only because they are only overlapping functional aspects of language activity.*

Key words: *concept; system; static; processual; social; individual.*

Надійшла до редакції 19.03.16

Прийнято до друку 14.04.16